

Novi Sad

Teritorija

Novi Sad, drugi grad po veličini u Republici Srbiji, značajan je privredni, naučni, kulturni, univerzitet-ski i sportski centar.

Novi Sad smešten je u istočnom delu Evrope, u Srbiji, na levoj obali Dunava. Novi Sad s prigradskim naseljima okuplja 20 odsto stanovništva Vojvodine. Novi Sad je glavni grad Autonomne Pokrajine Vojvodine. Obuhvata dve opštine: Novi Sad i Petrovaradin, koje s prigradskim naseljima imaju 304.519 stanovnika.

Nalazi se između 19° i 51' istočne geografske dužine i 45° 20' severne geografske širine.

Gradska zajednica se prostire na 702,7 kvadratnih kilometara, od čega Novi Sad sa Petrovaradinom i Sremskom Kamenicom zauzima 129,4 km² a građevinski rejon 106,2 km². Gradovi sedišta opština su Novi Sad sa 233.297 stanovnika i Petrovaradin u kojem živi 13.307 žitelja. Nadmorska visina grada je 72 do 80 metara, a grad se nalazi između 1.252. i 1.262. kilometra dunavskog toka.

Dostignuća

Novi Sad može da se podiči time što širom sveta ima svoje gradove pobratime. Povelja o bratimljenju s italijanskom Modenom potpisana je 1974. godine, a sporazum o daljoj saradnji provincije i grada Modene i Novog Sada 1984. S kineskim Čangčunom (Changchun) povelja je potpisana 1981. godine, a sa nemačkim Dortmundom 1982/83. Povelja o bratimljenju s engleskim Noričom (Norwich) potpisana je 1989. godine, a s atinskom opštinom Iliupoli (Heliopolis Municipality of Athens), povelja je potpisana 1994. godine. S Budvom je povelja o bratimljenju potpisana 1996. godine.

U poslednje dve godine Novi Sad je dobio dva nova pobratima. S rumunskim Temišvarom (Timisoara) povelja o bratimljenju je potpisana 2005. godine (potpisali mr George Čuhan-du, gradonačelnik Temišvara, i Maja Gojković, gradonačelnica Novog Sada). S ruskim Nižnjim Novgorodom (Nižnii Novgorod) povelja o bratimljenju potpisana je 2006. godine (potpisali Bulavinov Vadim Jevgenijevič, gradonačelnik Nižnjeg Novgoroda, i Maja Gojković, gradonačelnica Novog Sada).

Brojni su gradovi s kojima grad Novi Sad ima potpisan sporazum o saradnji: Lavov, Ukrajina, protokol o namerama za razvoj saradnje između

gradova Lavova i Novog Sada 1999. godine i sporazum o partnerskoj saradnji gradova Lavova i Novog Sada potpisan 2005. godine; sporazum o saradnji gradova Segedina, Temišvara i Novog Sada potpisan je 2001. godine; s Pečujom, Mađarska, sporazum o partnerskoj saradnji gradova zaključen je 2002. godine; sa Ulmom, Nemačka, sporazum o partnerskoj saradnji zaključen je 2002. godine; sa Geteborgom, Švedska, spora-

zum o partnerskoj saradnji zaključen je 2002. godine. Takođe, 2002. godine potpisan je sporazum o međuetničkoj toleranciji između Osjeka, Tuzle i Novog Sada; konvencija o partnerstvu između Novog Sada i urbane zajednice Nant (Francuska) za razvoj javnog prevoza potpisana je 2003. godine; protokol o namerama između teritorijalne uprave fruzenskog administrativnog reiona Sankt Peterburga i Skupštine Novog Sada sačinjen je 2003. godine; sporazum o saradnji između administracije petrogradskog reiona Sankt Peterburga i Novog Sada potpisan je 2005. godine; sporazum o partnerskoj saradnji Novog Sada i Banjaluke potpisan je 2006. godine.

Pomenimo i gradove s kojima je Novi Sad uspostavio prijateljske odnose i neki vid saradnje bez potpisanog sporazuma: Grac (Austrija), Klagenfurt (Austrija), Arhus (Danska), Murska Sobot (Slovenija), Kranj (Slovenija), Foča (R BiH), Medzilaborce (Slovačka), Tulča (Rumunija), Vidin (Bugarska), Ferara (Italija).

Istorijat

Novi Sad istoričari ubrajaju u mlađe gradove, jer je utemeljen pre 300 godina, tačnije 1694. godine, mada prva arheološka nalazišta otkrivaju

tragove naseobina još 3000. godine pre naše ere. Prvi žitelji bila su dvanaestorica vojnika sa službom u Petrovaradinskoj tvrđavi i 20 pekara, mesara i drugih zanatlija, koji su služili za potrebe tadašnjeg garnizona.

Čitanka istorije Novog Sada možda nije, u poređenju s drugim evropskim gradovima, debela knjiga, ali je – od 1694. godine, kada je izgrađen mostobran nasuprot Petrovaradinskoj tvrđavi, a oko njega uz obalu Dunava, gde je reka najuža, a podignuto naselje civila, koga u to vreme nazivaju Petrovaradiniense ili Rascianica civitas trans Danubium situata, predgrađe Petrovaradina, ili Raška varoš prekodunavska – ispisana stalnom borbom i težnjama za naprednim, korisnim, dobrim i mirnim zajedničkim životom svih svojih stanovnika, u prvo vreme Srba, Nemaca, Jevreja, Grka, Mađara i Cincara....

Oteto od bara i ritova s početka nastajanja, malo naselje oko petrovaradinskog šanca već 1720. je uz zemunice imalo i prvu kuću na sprat. Sedam godina kasnije komandant Petrovaradina piše u Beč da je Raška varoš dobro naseljena i imućna. Godine 1731. u šancu se otvara škola, a prema mapi iz 1745, naselje već ima konture današnjeg grada....

Komorsko graničarska uprava gušila je nastajanja žitelja da se njihova varoš razvije i to je bio osnovni razlog zbog koga se začela ideja o elibertaciji. Uporni u svom nastojanju, uz zaleđe svojih imanja, sigurni u sopstvene sposobnosti, građani su prvo s nesrpskim delom svojih sugrađana 1747. godine sklopili sporazum na čijim osnovama će dugo godina nakon toga počivati sklad i uređeni život. Sporazumeli su se da će u Magistratu budućeg oslobođenog grada imati jednak broj predstavnika, ista prava u biranju senatora i činovništva, slobodno ispovedati svoju veru, dizati crkve i škole...

Delegacija šanačkih građana – Racković, Vujić, Bogdanović, Rašković, Hajl i Anderle – putuje u Beč i pozajmljuje novac za plaćanje elibertacione diplome. Uplativši 80.000 rajnskih forinti u srebru, preci Novosađana, valjani trgovci i zanatlije, kupili su samostalnost i slobodu i širom otvorili vrata svom i napretku svojih potomaka. Pozajmica je otplaćena livadama i pustarama, koje je grad prodao svojim stanovnicima.

Prvog februara godine 1748. carica Marija Terezija donosi odluku da grad postane slobodna kraljevska varoš i daje joj ime: latinski – Neoplanta, mađarski – Új-vidégh, nemački Neu-Satz,

a srpski Novi Sad.

U proleće 1748. Novi Sad počinje da živi po uzoru na ostale slobodne gradove tog vremena. Od 1748. do kraja XVIII veka povećava se broj stanovnika, umnožavaju se imanja, deca se školuju. Sedamdesetih, grad ima svoju svilaru, pivaru, mlin za preradu duvana u burmut... Život karakterišu trgovina, molitva i zabava: trguje se s mnogim zemljama Evrope i Azije, a grad krajem stoleća postaje najjači ekonomski centar na jugu Ugarske...

Život na raskršću i želja da se živi u saglasnosti s duhom ovog grada, imali su svoju cenu u burnim vremenima i Novi Sad je 1849. godine doživeo prvo veliko razaranje bombardovanjem. Od 2.812 zgrada, ostalo je samo 808.

S polovine XIX veka grad se opet ubrzano podiže i izgrađuje, i od tada uglavnom i potiče današnja arhitektura starog jezgra grada. Do Prvog svetskog rata podižu se Gradska kuća, Vladičanski dvor i katolička crkva u centru grada, sadašnja Gimnazija Jovan Jovanović Zmaj, Jodna banja, Matica srpska...

Poslednjih godina XIX veka i početkom XX grade se železnička stanica, most, klanica, plinara, električna centrala, uvodi se tramvaj...

Sredinom XIX, pod austro-ugarskom vlašću, na granici prema turskoj carevini, Novi Sad je izrastao u značajno privredno sedište, kulturni, nacionalni i politički centar svih Srba, pa su ga poete prozvale srpskom Atinom. U našem gradu je u to vreme izlazilo 56 listova i časopisa na srpskom jeziku, 1864. godine u njega je preseljena Matica srpska, najstarija naučno-kulturna institucija kod Srba, a 1861. godine osnovano je Srpsko narodno pozorište, najstariji profesionalni teatar u našoj zemlji. U Novom Sadu sagrađena je i prva Srpska narodna škola 1703. godine, gimnazija 1791. u Sremskim Karlovcima, a prva bolnica 1746. godine.

Posle Prvog svetskog rata srpska vojska je u Novi Sad 8. novembra 1918. godine, a Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena 25. novembra donela je odluku o prisajedinjenju Banata, Bačke i Baranje Kraljevini Srbiji. Dan ranije to je učinila i Skupština Srema u Rumi. U Kraljevini Jugoslaviji Novi Sad postaje centar Dunavske banovine. U to vreme dobija svoj prvi bulevar, Banovinu i novi most. Godine 1936. ima već 69.000 stanovnika.

Drugi svetski rat doneo je strašnu raciju Hortijeve fašističke vojske, kada za tri dana Novi Sad gubi 1.500 svojih žitelja, najviše Srba i Jevreja. Za vreme Drugog svetskog rata poginulo je nekoliko hiljada Novosađana.

Novosadski partizanski odred oslobodio je Novi Sad 23. oktobra 1944. godine. Oslobođen fašističke okupacije, Novi Sad, glavni grad Autonomne Pokrajine Vojvodine, doživljava veliki uspon kao ekonomski, kulturni, naučni, politički, administrativni i svaki drugi centar Pokrajine...

Tokom NATO bombardovanja Srbije 1999.

godine Novi Sad ostaje bez svojih mostova, saobraćajna mreža je u kolapsu, a posebnu nepogodu čine i problemi sa snabdevanjem vode. Vremenom i velikim pregnućem Novosađana, grad ponovo staje na svoje noge, tako da danas može da se priča o veselijim aspektima života u ovom gradu.

Aktuelnosti

Da se Novi Sad kreće u dobrom smeru, pokazuju i činjenice da je prošle godine postao punopravni član Eurocities mreže i da će u 2007. godini ugostiti gradonačelnike najznačajnijih gradova Balkana s obzirom na to da se godišnja konferencija Mreže balkanskih gradova (BALCINET) održava u Novom Sadu. Grad postaje sve prisutniji i u drugim međunarodnim forumima i organizacijama kakve su Dunavski biro, Forum Investment, Eurocities Tourism i druge.

U protekle dve godine Novosađani su imali priliku da vide nekoliko velikih kulturnih događaja koji su do juče bili gotovo nezamislivi: izložba grafika Franciska Goje, izložba radova Endija Vorhola, koncerti Stinga i Erosa Ramacotija, gostovanje zvezda Boljšog teatra. Posebno mesto u kulturnoj ponudi grada ima Muzički festival Exit koji iz godine u godinu privlači sve značajnije zvezde iz sveta šou-biznisa. Manifestacije koje svakako treba pomenuti a koje se sada već tradicionalno održavaju su i: NOMUS Novosadske muzičke svečanosti, Etno-fest - festival etno-muzike, Infant - međunarodni festival alternativnog tetra, Međunarodni festival zastava, Međunarodni festival uličnih svirača, Međunarodni festival vina... Broj gostiju iz inostranstva koji posećuju Novi Sad se zbog sve šire kulturne ponude neprestano povećava i s pravom se može očekivati da u najskorije vreme Novi Sad preraste u svojevrsni kulturni centar jugoistočne Evrope.

Transformacija Novog Sada u modernu

urbanu celinu s posebnim akcentom na očuvanju tradicionalne ambijentalne celovitosti odvija se na više nivoa. Ulepšavanjem i proširivanjem prilaznih puteva gradu značajno je olakšano odvijanje saobraćaja povećavajući bezbednost svih učesnika. Velika sredstva iz gradskog budžeta investirana su i u sređivanje gradskog kupališta, popularnog Štranda, tako da Novosađani s pravom mogu da kažu da se najlepše i najveće kupalište na obalama panevropske reke Dunav nalazi u Novom Sadu. Centar Novog Sada u potpunosti je sreden, a dotrajala kocka zamenjena je belim behaton pločama kakva krasi mnogobrojne evropske gradove.

Najnoviji poduhvati

Grad Novi Sad izabran je za dobitnika prestižnog priznanja švajcarske nagrade za turizam za 2007. godinu. Izborna komisija odabrala je Novi Sad u kategoriji Gradovi, muzike i pozorišta za Kosmopolitsku muzičku prestonicu istočne Evrope, mesto koje je posvećeno razvoju turizma. Ova nagrada je važno međunarodno priznanje i dodeliće se u švajcarskom gradu Luganu u novembru 2007. godine. Ona ima za cilj da promoviše turističke potencijale Novog Sada. Razlozi koji su naveli žiri da nagradu dodeli Novom Sadu jesu njegova gostoljubivost, živ i kreativan kulturni život i mnogobrojna muzička dešavanja u proteklom periodu.

Vrednosti brenda

Novi Sad je srednjoevropski grad u najvećem broju svojih osobina. Takve su mu i privreda, poljoprivreda, usluge raznih vrsta, sport, kultura – sve je to bazirano na prepoznatljivom srednjoevropskom obrascu kulture i mentaliteta.

Novi Sad kao administrativni, kulturni i privredni centar Vojvodine obiluje nizom značajnih manifestacija koje već godinama privlače ne samo učesnike tih manifestacija, nego i brojnu publiku iz zemlje i inostranstva.

Najveća bogatstva Novog Sada su njegovi građani i Dunav.

Grad je odnegovao i najstarije nacionalne institucije: Maticu srpsku i Srpsko narodno pozorište.

www.gradnovisad.org.yu

ONO ŠTO NISTE ZNALI

Novi Sad

- U toku 2006. godine Novi Sad posetilo je preko pola miliona ljudi.
- Najstarija građevina u gradu je kuća kod Belgolava, na uglu Zmaj Jovine i Dunavske ulice, iz 1720. godine.
- U Novom Sadu najhladnije je bilo 24. januara 1963. – 30,7 stepeni a najtoplije 6. jula 1950. sa + 41,5 stepeni.